

บทที่ ๔

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น ๖ หัวข้อ ดังนี้ ๑) ประเภทแรงจูงใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ๒) ประเภทของมาตรการเศรษฐศาสตร์และสังคม ๓) ความสำคัญของบริการด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ๔) ขั้นตอนการใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์และสังคม ๕) กรณีศึกษาจากต่างประเทศ และ ๖) เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

๔.๑ ประเภทแรงจูงใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ในอดีตรัฐบาลมีความพยายามจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบผูกขาด โดยการออกมาตรการและกฎระเบียบต่างๆ โดยใช้เครื่องมือเชิงนโยบายสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า การบังคับและควบคุม (Command and Control) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการใช้หลักการดังกล่าวอย่างเดียวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการดูแลและจัดการทรัพยากรแบบยั่งยืนได้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างแรงจูงใจที่มีขอบเขตกว้าง แรงจูงใจ คือปัจจัยที่จะทำให้เกิดหรือกระตุ้นการขับเคลื่อนหรือกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นได้ทั้งที่ก่อให้เกิดผลในเชิงบวกหรือเชิงลบ และเป็นได้ทั้งในลักษณะที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ โดยหากเป็นไม่ใช่วัตถุจะหมายถึงชื่อเสียงหรือการยกย่องชื่นชม มาตรการสร้างแรงจูงใจแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท (GTZ, ๒๐๐๔)

(๑) มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์และการตลาด (market based or economic measures) มีผลต่ออรรถิพลราคา และมีผลกระทบต่อกิจกรรมของผู้คนในตลาด การเปลี่ยนแปลงของราคาอาจมาจากภาษี เงินช่วยเหลือของรัฐ ค่าธรรมเนียม และอื่นๆ นอกจากนี้อาจมาจากการแปรรูปสินค้าสาธารณะ (public goods) เป็นของเอกชน โดยมีการให้ครอบครองสิทธิ โดยปกติแล้วราคาสินค้าจะสูงขึ้นหากปริมาณสินค้านั้นน้อย สืบเนื่องมาจากจากการครอบครองสิทธิซึ่งการเปลี่ยนของราคามีผลโดยตรงต่อการลงทุน และยังมีผลต่อรูปแบบการจัดการและการบริโภคที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน การประยุกต์ใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจ อาศัยการคาดการณ์ล่วงหน้าว่ามีตลาดสำหรับสินค้าหรือบริการหรือไม่ อย่างไรก็ตามเราไม่สามารถใช้ด้านเศรษฐศาสตร์และการตลาดกับสินค้าสาธารณะได้ที่ต้องหาตลาดให้ได้ก่อน จึงเริ่มมีความนิยมเพิ่มขึ้นที่จะใช้แนวทางการจ่ายตอบแทนคุณระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem: PES) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างตลาดให้กับสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นสินค้าสาธารณะ สิ่งที่ต้องควรคำนึงถึงมากที่สุดในการประยุกต์ใช้ PES คือปัจจัยพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจตลาดและระบบถือครองที่ดินที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างแรงจูงใจในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

(๒) มาตรการด้านการบังคับใช้กฎระเบียบ (Regulatory Measures) เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของรัฐบาลที่เป็นตัวกำหนดและบังคับใช้ตามกฎหมาย เช่น แนวทางการบังคับและควบคุมของรัฐบาล หรือเป็นข้อกำหนดสำหรับรัฐบาลเอง การใช้มาตรการกฎระเบียบเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้าง

ความมั่นใจว่ากลไกตลาดสามารถดำเนินการตามระบบได้ ตัวอย่างเช่น ข้อบังคับด้านกฎหมายสำหรับการจัดการกองทุนสาธารณะเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างกลไกการจ่ายค่าบริการด้านสิ่งแวดล้อม มาตรการด้านการใช้กฎระเบียบเป็นมาตรการหลักที่ประเทศต่างๆ ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๓) มาตรการด้านความร่วมมือ (Cooperative Measures) เป็นการส่งเสริมให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การจัดให้มีเวทีแสดงความคิดเห็นและการวางแผนโดยประชาชนมีส่วนร่วม ที่มักจะส่งผลกระทบในทางบวกเนื่องจากทุกคนที่เข้าร่วมกระบวนการได้ยอมรับในกฎเกณฑ์ร่วมกันในระดับหนึ่ง จึงช่วยให้การบังคับใช้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจของชุมชน ยังช่วยวิเคราะห์หาหนทางในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งในชุมชนนั้นๆ พร้อมทั้งมีส่วนช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์และการตลาด และมาตรการด้านการบังคับใช้กฎระเบียบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๔) มาตรการด้านข้อมูล (Information Based Measures) ประกอบด้วยแนวทางที่หลากหลายในการจัดการสินค้าสาธารณะ ที่รวมถึง การถ่ายทอดความรู้ ฝึกอบรม และการรับข้อมูลข่าวสาร ที่ส่งผลให้มีการเพิ่มผลผลิต เนื่องจากผู้รับข้อมูลเป็นผู้นำข้อมูลที่ได้รับถ่ายทอดไปใช้ประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตร การปรับปรุงกระบวนการแปรรูป และการเข้าถึงทรัพยากรจากแหล่งสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

๓.๒ คุณค่าของบริการด้านสิ่งแวดล้อม

การใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลดผลกระทบภายนอก การคงคุณค่า หรือการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำเป็นต้องเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมหรือบริการระบบนิเวศ ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีพของมนุษย์ทั้งการเข้าถึงปัจจัยหลักในการดำรงชีพ สุขภาพอนามัย ความปลอดภัย การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม TEEB ได้จัดประเภทของบริการด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่มดังนี้

๑) แหล่งผลิตเสบียง (Provisioning Services)

อาหาร พลังงาน ทรัพยากรน้ำ สมุนไพรและยารักษาโรค

๒) การควบคุมกลไกระบบนิเวศ (Regulating Services)

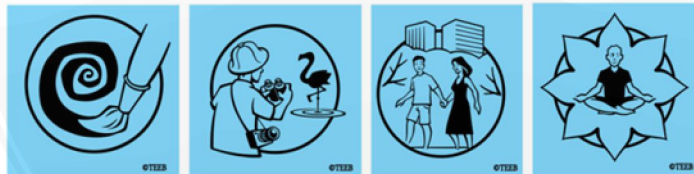
การให้ร่มเงา การผลิตอากาศบริสุทธิ์ การป้องกันภัยพิบัติ การดูดซับสารพิษ
ลดการชะล้างของหน้าดิน การขยายพันธุ์พืช และการควบคุมระบบชีวภาพ

๓) ถิ่นอยู่อาศัย (Habitat and Genetic Services)

ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และแหล่งพันธุกรรม

๓) แหล่งของสุนทรียภาพ (Recreational and Education Services)

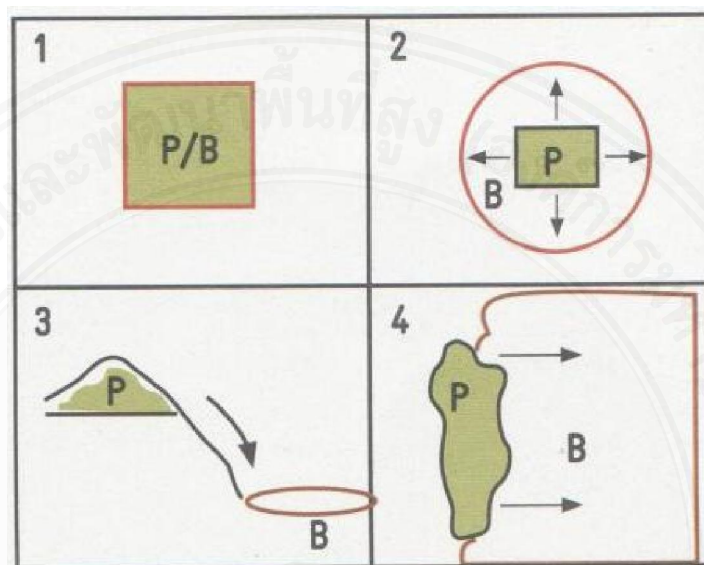

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ แหล่งท่องเที่ยว แร่งบันดาลใจงานศิลปะ
และสถานที่พัฒนาจิตใจ

๓.๓ องค์ประกอบของการใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์ในการจัดทรัพยากรธรรมชาติ

การใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์ในการจัดทรัพยากรธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ ผู้บริการด้านสิ่งแวดล้อม (Providers) ลักษณะของบริการด้านสิ่งแวดล้อม และผู้ได้รับประโยชน์จากบริการด้านสิ่งแวดล้อม (Beneficiaries) ความสัมพันธ์ของผู้ให้บริการและผู้ได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะดังนี้ ๑) ผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อมและผู้ได้รับประโยชน์อยู่ในชุมชนเดียวกัน เช่นชุมชนที่รักษาป่าต้นน้ำดีส่งผลให้ชุมชนมีน้ำที่เพียงพอต่อการเกษตร ๒) ผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อมสร้าง/ผลิตสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชนข้างเคียง เช่นชุมชนที่รักษาป่าสร้างสภาพอากาศที่เย็นสบายให้กับชุมชนใกล้เคียง ๓) ผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อมต้นน้ำสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนที่อยู่ท้าย

น้ำ เช่นหน่วยงานผลิตกระแสไฟฟ้าได้ใช้น้ำที่กำเนิดจากป่าต้นน้ำในการผลิตกระแสไฟฟ้า ๔) ผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อมสร้างประโยชน์ให้กับพื้นที่อื่นในนอกขอบเขตของตนเอง เช่น การรักษาแหล่งกำเนิดสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ ที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ดังแสดงในภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ ความสัมพันธ์ผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม (P: Provisioners) และผู้ได้รับประโยชน์จากบริการด้านสิ่งแวดล้อม (B: Beneficiaries)

ที่มา: Fischer et al., ๒๐๐๙

๓.๔ ประเภทมาตรการเศรษฐศาสตร์และสังคม

มาตรการเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภคในการลดการก่อมลพิษ เช่นการลดการก่อให้เกิดขยะหรือของเสีย ลดการใช้พลังงาน และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ลดการก่อมลพิษพยายามปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดน้ำเสียลดลง การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ไม่ใช่การกำกับและควบคุม แต่เป็นการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลหรือองค์กรตระหนักถึงต้นทุนที่แท้จริงของทรัพยากร และคำนึงถึงผลกระทบภายนอก (external cost) ของกิจกรรมนั้น จึงเป็นเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคตัดสินใจเองว่า จะดำเนินมาตรการหรือเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดมลพิษน้อยลงหรือไม่ มาตรการเศรษฐศาสตร์แบ่งออก ๘ ประเภท (มิ่งสรรพ, ๒๕๕๒) ดังนี้

๑) การจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม (tax / fee) เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากบุคคลหรือผู้ประกอบการที่ปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม ที่ใช้กันมากในประเทศต่างๆ ได้แก่ การเก็บภาษีการปล่อยมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งวัดจากปริมาณหรือค่า BOD ตะกอนแขวนลอยในน้ำ และโลหะหนัก

๒) การสนับสนุนสินเชื่อ (credit) ให้กับการผลิตหรือการลงทุนที่ลดการปล่อยมลพิษหรือพัฒนาสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อเริ่มต้นกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นมิตรต่อระบบนิเวศ

๓) การกำหนดดอกเบี้ยอัตราพิเศษ (special interest rate) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสนับสนุนสินเชื่อแต่มุ่งเน้นการจัดเก็บอัตราดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าสินเชื่อปกติ เพื่อสนับสนุนการผลิตหรือการลงทุนที่ลดการปล่อยมลพิษหรือพัฒนาสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔) การส่งเสริมตลาดสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (green market) ทั้งในขั้นตอนการถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมอาชีพ การแปรรูป สร้างตราสินค้า และการเชื่อมโยงกับตลาด เพื่อให้สินค้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถแข่งขันในตลาดได้

๕) การแบ่งปันผลประโยชน์ (benefits sharing) การที่ผู้ผลิตแบ่งปันผลกำไรหรือผลประโยชน์ให้กับชุมชนที่ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม เช่นบริษัทผลิตยารักษาโรคแบ่งปันผลกำไรจากการขายยาที่ผลิตจากสมุนไพรที่มีแหล่งกำเนิดในชุมชนบนภูเขาในฐานะที่เป็นผู้ดูแลรักษานิเวศป่าไม้จนพืชสมุนไพรดังกล่าวมีถิ่นอาศัยที่มีสภาพสมบูรณ์

๖) การจัดตั้งกองทุน (fund) การร่วมลงทุนหรือระดมทุนจากหลายองค์กรหรือภาครัฐ ในการนำงบประมาณมารวมไว้แล้วให้ชุมชน หรือหน่วยงานกลางบริหารในการสนับสนุนชุมชน บุคคล หน่วยงานที่ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม

๗) การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (economic valuation) โดยใช้เครื่องมือการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมเพื่อแสดงมูลค่าที่เกิดจากทั้งการใช้และการไม่ใช้ทรัพยากร เพื่อสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายทราบและตระหนักในความสำคัญของบริการสิ่งแวดล้อมนั้น

๘) การตอบแทนคุณผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม (PES) เป็นเครื่องมือที่สร้างแรงจูงใจโดยการปรับพฤติกรรมของบุคคลเพื่ออนุรักษ์ระบบนิเวศ โดยการจ่ายค่าตอบแทนทั้งที่เป็นเงิน ปัจจัยการผลิต ปัจจัยการดำรงชีพ และอื่นๆ

๓.๕ แนวคิดการตอบแทนคุณผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม (Payment for Ecosystem Services)

๑) นิยามของ Payment for Ecosystem Services (PES)

PES มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ และมีเป้าหมายรองเพื่อสร้างรายได้เสริมแก่ครัวเรือน นิยามทั่วไปของ PES มีดังนี้ (Wunder, 2005)

- ดำเนินการโดยความสมัครใจทั้งสองฝ่าย (voluntary agreement) มีสัญญาข้อตกลงอย่างเป็นทางการ โดยมีผู้ซื้อ (buyer) อย่างน้อย 1 คน จ่ายค่าตอบแทน

- เพื่อให้บริการจากระบบนิเวศที่ชัดเจน (well-defined)
- จากผู้ขาย (seller) อย่างน้อย 1 คน โดยรับการตอบแทน/ชดเชย/สิ่งจูงใจ
- เพื่อรับประกันความต่อเนื่องของกิจกรรมที่ทำให้บรรลุเป้าหมายบริการจากระบบนิเวศที่ต้องการ (conditionality)

๒) องค์ประกอบของ PES

การใช้ PES เพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีองค์ประกอบ คือ ผู้ซื้อ ผู้ขาย และ สินค้า (บริการด้านสิ่งแวดล้อม) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสินค้าเป็นสินค้าสาธารณะ จึงต้องคำนึงถึง ปัจจัยต่างๆ ก่อนที่จะนำหลักการ PES ไปประยุกต์ใช้

องค์ประกอบ	รายละเอียด
สินค้า	-บริการด้านสิ่งแวดล้อมต้องระบุได้ ชัดเจนวัดได้ -กำหนดเป้าหมายได้ หรือใช้ตัวชี้วัดเป็นกิจกรรม
อุปสงค์	ภาครัฐ หรือผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง ซึ่งเป็นผู้บริโภคหรือภาคธุรกิจ
การจ่าย	- ฐานการจ่ายตามประโยชน์ของผู้ซื้อที่ได้รับ (benefit based) หรือจ่ายตามต้นทุนของผู้ขายที่เกิดขึ้น (cost based) -รูปแบบจะเป็นค่าธรรมเนียม (บาท/หน่วยอะไร) หรือเป็นเงินบริจาค -เป็นเงิน หรือไม่ใช้ตัวเงิน อุดหนุนแบบต่อเนื่องหรือเมื่อบรรลุเป้าหมาย
อุปทาน	-สิทธิที่ดิน/ทรัพยากร (ต่อการแบ่งปันผลประโยชน์ และกระจายความเสี่ยง) -บทบาทของผู้ใช้/อนุรักษ์ทรัพยากร ปรับเปลี่ยนเป็นผู้ประกอบการ -หน่วยการผลิต เป็นแบบปลีก (ครัวเรือน) หรือแบบส่ง (กลุ่ม, ชุมชน)
การจัดการ	-รูปแบบกลไกตลาดหรือระบบกองทุน -ระดับโครงการ, พื้นที่/ลุ่มน้ำ, ประเทศ, หรือนานาชาติ -สนับสนุนในระดับนโยบาย หรือเป็นมาตรการที่มีกฎหมายรองรับ

๓) ประเภทของ PES

การนำแนวคิด PES ไปใช้เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ประกอบด้วย การดำเนินการโดยเอกชน รัฐบาล และการซื้อขายแลกเปลี่ยน โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) การดำเนินการ PES โดยเอกชน

ภาคเอกชน ได้แก่บริษัท องค์กรเอกชน กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์ และเอกชนที่เป็นปัจเจกบุคคลเป็นผู้บริหารจัดการผู้ซื้อและผู้ขาย รูปแบบนี้เป็นการดำเนินงานโดยทั่วไปของท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเจรจาเอง แต่ในบางครั้งอาจมีหน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมการเจรจาด้วย ตัวอย่างเช่น การทำข้อตกลงในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของชุมชนกับบริษัทเอกชนที่ใช้น้ำเพื่อการผลิตสินค้า รูปแบบนี้เหมาะกับการทำข้อตกลงในบริการจากพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเฉพาะหรือชุมชนหนึ่งๆ เพราะทั้งผู้ซื้อและผู้ให้บริการทราบแน่นอนในขนาดพื้นที่ และลักษณะของบริการด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการบริการด้านสิ่งแวดล้อมในระดับลุ่มน้ำมีความซับซ้อนมากกว่า สิ่งที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึงคืออำนาจในการต่อรองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(๒) การดำเนินการ PES โดยรัฐบาล

รัฐบาลทำหน้าที่เพียงผู้เดียวในการเป็นผู้ซื้อบริการด้านสิ่งแวดล้อมขั้นต้น เพราะทรัพยากรหรือของบริการด้านสิ่งแวดล้อมจัดเป็นสินค้าสาธารณะ รูปแบบการจัดการโดยรัฐบาลเป็นกลไกทางการเงินที่ใช้กันมากที่สุด ในการพิทักษ์รักษาสถานทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ โดยรัฐเป็นผู้พัฒนาทุนในรูปแบบของค่าธรรมเนียม หรือภาษีบางอย่าง รัฐบาลอาจจะดำเนินงานในระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจด้านนโยบายของรัฐ ซึ่งครอบคลุมการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม การนำรายได้จากค่าธรรมเนียมไปใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม วิธีที่จะจูงใจให้เจ้าของที่ดินเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความสามารถในการบังคับใช้สิทธิในทรัพยากร และการจัดตั้งกลไกติดตามและตรวจสอบความผิดพลาดที่ในการดำเนินการตามมาตรการ PES

(๓) การดำเนินการ PES ในลักษณะการซื้อขายแลกเปลี่ยน

การจัดตั้งตลาดที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน ขาย หรือให้เช่าสิทธิ หรือส่วนแบ่งที่ได้มา ก่อนที่จะสามารถนำระบบนี้ไปใช้ได้ จะต้องสร้างกรอบกฎหมายและข้อบังคับที่เข้มแข็ง รัฐบาลเป็นผู้กำหนดขีดจำกัดสูงสุดของปริมาณสารพิษทั้งหมดที่สามารถปล่อยทิ้งออกมาได้ หลังจากนั้นเจ้าของที่ดินหรือเอกชนที่ทำประโยชน์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้รับอนุญาต ให้อปล่อยของเสียตามปริมาณสูงสุด ถ้าบริษัทหรือเจ้าของที่ดินสามารถดำเนินการผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เขาสามารถขายเครดิตส่วนเกินที่มีอยู่ให้กับรายอื่นที่ไม่สามารถดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์ได้ หรือต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง

กรณีศึกษาขั้นตอนและองค์ประกอบการใช้ PES ในโครงการ Latin America Water Fund Partnership

	ขั้นตอน	กิจกรรม
๑	การระบุหลักการและเหตุผลความจำเป็นของโครงการ	๑.๑วิเคราะห์บริการของระบบนิเวศที่เชื่อมโยงกับระบบอุทกวิทยา - การควบคุมกลไกการไหลของน้ำ - การลดปริมาณตะกอน - การควบคุมคุณภาพน้ำ ๑.๒คัดเลือกพื้นที่ดำเนินงาน ๑.๓วิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมการพัฒนาและดำเนินโครงการ
๒	การศึกษาความเหมาะสม (FS)	๒.๑ แต่งตั้งคณะทำงานจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๒.๒ การศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ - ศึกษาปริมาณน้ำที่มีแหล่งกำเนิดในลุ่มน้ำเป้าหมาย ปริมาณการใช้น้ำ และปริมาณตะกอนในปัจจุบัน - การเปลี่ยนแปลงของระบบอุทกวิทยาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน และสภาวะโลกร้อน - บริการระบบนิเวศอื่นที่นำมาคิดคำนวณในการจ่ายค่าตอบแทนนอกจากบริการของน้ำ เช่น การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การกักเก็บคาร์บอน และสถานที่พักผ่อน - ประเมินมูลค่าของบริการสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีต่างๆ opportunity cost, contingent valuation, avoided cost - การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนหรือการลดค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟู ๒.๓ การวิเคราะห์ความเหมาะสมด้านกฎหมายและรูปแบบสถาบัน - Trust Fund - กองทุนสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน - การตั้งองค์กรใหม่ - การเปิดบัญชีธนาคาร ๒.๔ จัดทำรายงานผลการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ
๓	แหล่งที่มาของเงินที่จ่ายเป็น	๓.๑ โครงสร้างการบริหารเงินที่จะจ่ายเป็นค่าตอบแทน ๓.๒ เปรียบเทียบเกี่ยวกับข้อตกลงกับหน่วยงานคู่สัญญาที่จะเป็นแหล่งทุน

	ค่าตอบแทน	- วัตถุประสงค์ของสัญญา - หน่วยงานคู่สัญญา - แหล่งเงินทุนที่จะใช้เพื่อจ่ายเป็นค่าตอบแทน - กิจกรรมที่คู่สัญญาต้องดำเนินการ - จำนวนเงินที่จะจ่ายเป็นค่าตอบแทน - ระยะเวลาสัญญา ๓.๓ กำหนดโครงสร้างการตัดสินใจ ๓.๔ กำหนดระบบบริหารจัดการค่าตอบแทนคณะทำงาน ๓.๕ การลงนามในข้อตกลงกับคู่สัญญา
๔	จัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน	๔.๑ แต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการอำนวยการ ๔.๒ แต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายวิชาการและเลขานุการ ๔.๓ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ครอบคลุมประเด็นดังนี้ - กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการอนุรักษ์ - กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน เช่นลดปริมาณตะกอน ปรับปรุงอัตราการไหลของน้ำ ลดปริมาณสารพิษในลุ่มน้ำ และเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในน้ำ - กำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย - ประเมินค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทั้งที่เป็นจำนวนเงินที่จะจ่ายและค่าบริหารจัดการ - จัดทำ financial flow
๕	เริ่มดำเนินงาน	ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ การระดมทุนและงบประมาณ การรายงานผลและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน
๖	การติดตามและประเมินผล	จัดทำแผนการติดตามและประเมินผล

๓.๖ ขั้นตอนการใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์และสังคม

การนำมาตรการเศรษฐศาสตร์ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจประกอบด้วย ๖ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์แรงกดดันทั้งจากภายในภายนอกชุมชน ที่ส่งผลกระทบให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเสื่อมโทรมลง หรืออยู่ในข่ายเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาในอนาคต

ขั้นตอนที่ ๒ การเลือกบริการระบบนิเวศโดยพิจารณาจากฐานทรัพยากร ๓ ลักษณะ คือ ทรัพยากร ธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่ควรได้รับคงคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป ๒) บริการระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมที่ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนและนอกชุมชน และ ๓) บริการระบบนิเวศที่มีความเปราะบาง หรือเสี่ยงที่จะสูญหายไป

ขั้นตอนที่ ๓ การเลือกเครื่องมือเศรษฐศาสตร์และสังคม หมายถึงการเลือก มาตรการประเภทใด ประเภทหนึ่งหรือชุดมาตรการ ที่สนับสนุนให้บริการระบบนิเวศในพื้นที่เป้าหมายได้รับการคงคุณค่า หรือสนับสนุนการฟื้นฟูให้ดีขึ้น มาตรการเศรษฐศาสตร์ประกอบด้วย ๔ ด้าน คือภาษีและเงินอุดหนุน การประเมินมูลค่า สินเชื่อ อัตราดอกเบี้ย กองทุน การแบ่งปันรายได้ การตลาดสินค้าสีเขียว การตอบแทนคุณ (PES) และการลดภาระหนี้สิน มาตรการสังคมประกอบด้วย การถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตพืช และข้อตกลงชุมชน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความเป็นไปได้ของเครื่องมือเศรษฐศาสตร์โดยพิจารณาจาก ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบายหรือพันธกิจของหน่วยงานที่สนับสนุนการใช้เครื่องมือ ข้อบังคับ/ข้อจำกัด ด้านกฎหมาย งบประมาณดำเนินงาน ประเพณีวัฒนธรรม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำข้อตกลงด้านบริการระบบนิเวศ หมายถึงการจัดทำข้อตกลงที่ระบุรายละเอียดกิจกรรมที่ผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อมจะดำเนินการ (service provider) ซึ่งหมายถึงชุมชนบนพื้นที่สูง และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเป็นผู้ซื้อ (buyer) เพื่อสนับสนุนให้บริการระบบนิเวศคงอยู่ หรือได้รับการฟื้นฟู รวมทั้งวิธีการจ่ายค่าตอบแทนทั้งที่เป็นเงินสดหรือสิทธิประโยชน์

ขั้นตอนที่ ๖ กลไกการบริหารจัดการที่ครอบคลุมถึงโครงสร้างของกลุ่ม กฎระเบียบของกลุ่ม และรูปแบบการบริหารจัดการค่าตอบแทน

บทที่ ๕

ผลการทดสอบมาตรการเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่นำร่อง

การนำเสนอผลการทดสอบมาตรการเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่นำร่อง แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ บ้านปางมะโอ และบ้านปางมะกล้วย (ป่าแป๋) และกลุ่มที่ ๒ บ้านขุนตื้นน้อย โดยแบ่งตามลักษณะภูมิสังคมและมาตรการที่ทดสอบ โดยมีผลการศึกษาดังนี้

๕.๑ โครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

แรงกดดันต่อชุมชนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตด้านการเกษตรและการใช้ที่ดินที่บ้านปางมะโอที่ดำรงชีพด้วยการปลูกเมี่ยง ชา กาแฟ ร่วมกับป่าไม้ และไม่สามารถปลูกข้าวได้ คือราคาผลผลิตเมี่ยงลดลง ส่วนแบ่งการตลาดของใบชาแห่งที่น้อยเนื่องจากจำหน่ายผ่านระบบพ่อค้าคนกลาง แรงงานการผลิตชาและเมี่ยงลดลงเนื่องจากเคลื่อนย้ายอพยพถิ่นฐาน รายได้และรายจ่ายที่ไม่สมดุล การกว้านซื้อที่ดินของกลุ่มนายทุน และแรงกดดันหลักคือภาระหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๘๖,๔๒๙.๑๗ บาท ชุมชนมีหนี้สินรวมจำนวน ๑๐.๙ ล้านบาท (ร้อยละ ๖๘ มีภาระหนี้สินกับ ธกส.) ส่งผลให้มีการเกษตรการขายที่ดินสวนเมี่ยง และโยกย้ายถิ่นอาศัย บริการนิเวศที่สำคัญ คือการรักษา นิเวศป่าเมี่ยงที่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ให้คงอยู่ในฐานะเป็นแหล่งต้นน้ำ ถิ่นที่อยู่ของพืชท้องถิ่น สมุนไพร และสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ (เต่าปูลู) จำนวนรวมกว่า ๒๒๑ ชนิด (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, ๒๕๕๔) เครื่องมือเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ คือการลดภาระหนี้สินด้วยบริการระบบนิเวศ (Debt for Nature) โดยความร่วมมือกับ ธกส. ดำเนินการในระยะแรกภายใต้โครงการธนาคารต้นไม้ ที่ได้สำรวจและประเมินมูลค่าต้นไม้ที่เข้าร่วมโครงการ ๒,๐๐๙ ต้น ได้รับงบประมาณจาก ธกส. สนับสนุนการก่อตั้งกองทุนธนาคารต้นไม้ ๑๕,๐๐๐ บาท ค่าสำรวจต้นไม้ ๖,๐๒๗ บาท ค่าสำรวจแปลง ๓,๘๐๐ บาท และการจำหน่ายกล้าต้นไม้ ๕๗,๐๐๐ ต้น เป็นเงิน ๒๕๖,๕๐๐ บาท รวมค่าตอบแทนการบริการระบบนิเวศของกลุ่มธนาคารต้นไม้ปางมะโอ รวมทั้งสิ้น ๒๘๑,๓๒๗ บาท โดยมีการบริหารจัดการในลักษณะกองทุนธนาคารต้นไม้

๕.๒ โครงการขยายผลโครงการหลวงป่าแป๋ (บ้านปางมะกล้วย) อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

บ้านปางมะกล้วยซึ่งดำรงชีพด้วยการปลูกเมี่ยงและชา ประสบกับแรงกดดันต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของชุมชน คือ ผลผลิตเมี่ยงมีราคาลดลงและภาระหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ ๓๐,๐๐๐ บาท ชุมชนมีหนี้สินรวมจำนวน ๑๒ ล้านบาท (ร้อยละ ๗๕ มีภาระหนี้สินกับ ธกส.) บริการระบบนิเวศที่สำคัญ คือการรักษา นิเวศป่าเมี่ยงที่มีต้นไม้ยืนต้นท้องถิ่นขนาดใหญ่ให้คงอยู่ในฐานะเป็นแหล่งต้นน้ำ ถิ่นที่อยู่ของพืชท้องถิ่น สมุนไพร จำนวนรวมกว่า ๑๑๘ ชนิด (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, ๒๕๕๔) เครื่องมือเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ คือการลดภาระหนี้สินด้วยบริการระบบนิเวศ (Debt for Nature) โดยความร่วมมือกับ ธกส. ดำเนินการในระยะแรกภายใต้โครงการธนาคารต้นไม้ ที่ได้สำรวจและประเมิน

มูลค่าต้นไม้ที่เข้าร่วมโครงการ ๒,๗๕๐ ต้น ได้รับงบประมาณจาก ธกส. สนับสนุนการก่อตั้งกองทุนธนาคารต้นไม้ ๑๕,๐๐๐ บาท ค่าสำรวจต้นไม้ ๘,๒๕๐ บาท ค่าสำรวจแปลง ๔,๗๐๐ บาท และการจำหน่ายกล้าต้นไม้ ๒๐,๐๐๐ ต้น เป็นเงิน ๙๐,๐๐๐ บาท รวมค่าตอบแทนการบริการระบบนิเวศของกลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วย รวมทั้งสิ้น ๑๑๗,๙๕๐ บาท โดยมีการบริหารจัดการในลักษณะกองทุนธนาคารต้นไม้

๕.๓ โครงการธนาคารต้นไม้ ธกส.

๕.๓.๑ ความเป็นมา

ธนาคารต้นไม้เป็นนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) สร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย พลังงาน อาหาร ยา สิ่งแวดล้อม ๒) ป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤตโลก/ประเทศ ด้านประชากร ด้านอาหาร ด้านพลังงาน ด้านน้ำ ด้านการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ๓) สร้างแรงจูงใจให้มีการปลูก การดูแลและรักษาต้นไม้ ๔) สร้างระบบนิเวศให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสนับสนุนการจัดการภาคป่าไม้สู่การเติบโตสีเขียวหรือสังคมคาร์บอนต่ำโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางพัฒนาเชื่อมโยงกับธุรกิจของธนาคารทั้งด้านสินเชื่อ ด้านเงินฝาก และด้านการบริหารจัดการหนี้ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพึ่งพาตนเอง ๕) แก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร โดยมีกิจกรรมการปลูกต้นไม้ตามแนวพระราชดำริ ๖) สร้างระบบการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกันเชื่อมโยงเครือข่าย สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับครอบครัว ชุมชน เครือข่าย จนถึงประเทศ โดยผ่านเครื่องมือทางการเงินใหม่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เช่น เงินออมธนาคารต้นไม้ สินเชื่อเพื่อสนับสนุนผู้ปลูกต้นไม้ (Green Credit) เครื่องมือการบริหารจัดการหนี้ของเกษตรกร โดยใช้กลไกใหม่ เช่น CRS , CDM , PES และ REDD Plus ฯลฯ โครงการธนาคารต้นไม้จึงได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙

ในปี ๒๕๔๙ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแต่งตั้งคณะทำงานโครงการปลูกต้นไม้ขึ้น โดยมีผู้ช่วยผู้จัดการ ธกส. เป็นประธานขับเคลื่อนโครงการนำร่องร่วมกับคณะกรรมการผู้นำชุมชนแห่งชาติที่มีนายประยงค์ วรรณรงค์เป็นประธาน และภายหลัง ร.ต.ไสว แสงสว่าง ผู้จัดการ ธกส. สาขาหลังสวน ผู้รับผิดชอบโครงการเครือข่ายลุ่มน้ำหลังสวน เสนอเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารต้นไม้ นายจินดา บุญจันทร์ เป็นประธานกรรมการ ว่าที่ ร.ต.ไสว แสงสว่าง จึงเป็นผู้จัดการธนาคารต้นไม้ ปี ๒๕๕๐ รัฐบาลประกาศวาระแห่งชาติว่าด้วย “การปลูกต้นไม้ขึ้น” ปี ๒๕๕๑ ธกส. ประกาศเป็นนโยบาย แต่งตั้งคณะทำงานธนาคารต้นไม้ โดยปัจจุบันมี นายมรกต พิธีรัตน์ เป็นประธาน และ ธกส. มอบหมายให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีประเมินผลโครงการ ปี ๒๕๕๒ รัฐบาลประกาศให้โครงการธนาคารต้นไม้ที่ ธกส. ดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการผู้นำชุมชนแห่งชาติเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล

ปี ๒๕๕๓ รัฐบาลมอบหมายให้ ธกส.ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการขับเคลื่อนโครงการธนาคารต้นไม้ โดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง และคณะกรรมการ ธกส. เห็นชอบให้ต้นไม้ตามโครงการธนาคารต้นไม้เป็น ทรัพย์สิน และใช้เป็นหลักทรัพย์สินสามารถใช้เป็นหลักประกันกับ ธกส. ปี ๒๕๕๔ ธกส. กำหนดให้โครงการธนาคารต้นไม้เป็นโครงการปรับภาพลักษณ์ และเป็นโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของ ธกส. ซึ่งผู้จัดการ ธกส. ออกระเบียบว่าด้วยกองทุนธนาคารต้นไม้ จนถึงปัจจุบัน

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โครงการธนาคารต้นไม้สามารถเพิ่มพื้นที่ป่า ๗๑,๑๔๒ ไร่ และปลูกต้นไม้ ๑๐,๖๕๔,๓๕๔ ต้น มีสมาชิกทั้งหมด ๑๖,๔๒๙ คน ปลูกไม้ ๗ ระดับ คือ พืชน้ำ พืชใต้ดิน พืชชั้นล่าง พืชชั้นกลาง พืชชั้นบน และพืชเกาะเกี่ยว มีสมาชิกที่ปลูกป่าอย่างจริงจัง ๗,๒๐๐ ราย ซึ่งร้อยละ ๕๐ มั่นใจว่าอีก ๑๕ ปีข้างหน้าจะมีรายได้วันละ ๓,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๘๙.๒ คิดว่าเป็นทางออกสำหรับการใช้หนี้ (ภาคใต้ร้อยละ ๙๙.๖ ภาคเหนือร้อยละ ๘๒.๕) โครงการสามารถทำให้มีการรวมกลุ่ม ซึ่งมีความสามารถในการจัดการบริหารกลุ่ม และมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ต้นไม้ การจัดการกลุ่มด้วย ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของโครงการ ไม่ใช่เพียงแค่ทุนเงินและกล้าไม้แต่รวมถึงทุนความคิด ความรู้ และระบบสนับสนุนด้วย

ตามที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และ ธกส. มีความร่วมมือ MOU เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบนพื้นที่สูง โครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนามาตรการเศรษฐกิจและสังคมในการสร้างแรงจูงใจแก่ชุมชนบนพื้นที่สูงในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ สำนักวิจัย ได้กำหนดให้มีการพัฒนามาตรการการตอบแทนคุณผู้ทำหน้าที่ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อการสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำอย่างมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ประกอบกับโครงการธนาคารต้นไม้ ธกส. เป็นโครงการที่ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีต้นไม้เป็นกลไกสำคัญ เช่น การช่วยเหลือให้เกษตรกรมีหลักทรัพย์สินจากการปลูกต้นไม้และมีรายได้จากการดูแลต้นไม้ โครงการวิจัยจึงเลือกโครงการธนาคารต้นไม้มาเป็นโครงการนำร่องในการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือเพื่อจ่ายค่าตอบแทนให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนยังคงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไป

๕.๓.๒ กรอบแนวคิดโครงการธนาคารต้นไม้

๑. มีแนวคิดที่จะให้ภาคประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกรปลูกต้นไม้พันธุ์กรรมพื้นบ้าน ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเกื้อกูลต่อระบบนิเวศ ในที่ดินทำกินของตนเองแล้วสร้างมูลค่าต้นไม้เป็นทรัพย์สิน เป็นเงิน เพื่อใช้ทรัพย์สินดังกล่าวไปเป็นทุนหรือเงินชำระหนี้ธนาคารและสถาบันการเงินที่เป็นนิติบุคคล ช่วยแก้ปัญหาหนี้สินและความยากจน ตลอดจนการใช้มูลค่าไม้เป็นหลักทรัพย์สินหรือหลักประกันต่างๆ ที่จะต้องทำระหว่างรัฐกับประชาชน

๒. มีแนวคิดให้ชุมชนปลูกต้นไม้ในที่ดินส่วนรวม เพื่อสร้างมูลค่าเป็นทรัพย์สินของชุมชนส่วนรวม

๓. มีแนวคิดจะเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้แผ่นดิน และมุ่งแก้ปัญหาโลกร้อน ด้วยแนวคิดสร้างโลกหลายใบบนโลกใบเดียว

๔. มีแนวคิดให้เกษตรกรรักแผ่นดินทำกิน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ที่ดิน ตลอดจนป้องกันการซื้อขายที่ดิน

๕. มีแนวคิดในการรับรองสิทธิต้นไม้ที่ปลูกและรับรองสิทธิในที่ดินที่ประชาชนได้ปลูกต้นไม้

๖. มีแนวคิดการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ เชื่อมโยงเครือข่าย กลุ่มคนที่ปลูกต้นไม้ เป็นภาคีเดียวกันตามวัฒนธรรมชุมชน

๗. มีแนวคิดการสร้างความปลอดภัย มั่งคั่ง ยั่งยืนให้กับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๘. มีแนวคิดการดำรงวิถีการเกษตรที่มุ่งเอาภูมิปัญญาชาติพันธุ์ไทยทำการเกษตรให้เกิดความหลากหลายในพื้นที่ และสร้างสมดุลแก่ระบบนิเวศ ดังแสดงในรูปที่ ๑

๕.๓.๓ วัตถุประสงค์โครงการธนาคารต้นไม้

๑. เพื่อเฉลิมฉลองพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระชนมายุ ๘๔ พรรษาในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

๒. ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกป่า ๓ อย่าง (ไม้กินได้ ไม้ใช้สอย ไม้เศรษฐกิจ) ประโยชน์ ๔ อย่าง (อาหาร ใช้สอย เศรษฐกิจ อนุรักษ์ดินและน้ำ) ตามแนวพระราชดำริในที่ดินของตนเองที่ดินสาธารณะประโยชน์ริมถนนห้วยหนองคลองบึงป่าชุมชนป่าชายเลนที่ดินบริเวณวัดโรงเรียนและป่าต้นน้ำของส่วนรวม

๓. ปรับโครงสร้างการผลิตของประชาชนในชุมชนผู้ด้อยโอกาสและผู้ว่างงานในชุมชนให้สามารถพัฒนาไปสู่ความพออยู่พอกินพอใช้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายสร้างโอกาสในอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก

๕. ส่งเสริมการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว

๕.๓.๔ เป้าหมายของโครงการธนาคารต้นไม้

ด้านเศรษฐกิจ

๑) พัฒนาการทำการเกษตรตามรูปแบบที่ใกล้เคียงปารธรรมชาติ ช่วยให้เกษตรกรได้รับผลผลิตที่หลากหลายจากผืนดิน มีส่วนเกินขายเป็นรายได้ประจำวัน ช่วยให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) เกษตรกรสามารถนำรายได้ดังกล่าวไปปลดปล่อยหนี้สินที่มีอยู่กับสถาบันการเงินทั้งในระบบและนอกระบบ

๓) สร้างฐานทรัพยากรในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติในระยะยาว และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ใช้วัตถุดิบธรรมชาติจากป่าไม้

ด้านสังคม

๑) ดำรงวิถีการพึ่งพาธรรมชาติตามชาติพันธุ์ไทย

๒) สร้างเครือข่ายคนในแต่ละชุมชนตามภูมิสังคมจากภูผาสู่หวนที่

๓) สร้างงานในชุมชน จากการดำเนินงานของธนาคารต้นไม้ตั้งแต่กระบวนการผลิต แปรรูป และตลาดแก้ไขปัญหาการว่างงาน

๔) สร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยใช้ต้นไม้เป็นเครื่องมือ

ด้านสิ่งแวดล้อม

๑) สร้างความหลากหลายทางชีวภาพบนที่ดินทำกินและการฟื้นฟูตามสมดุลของระบบนิเวศในชุมชนท้องถิ่น

๒) เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้อันเป็นฐานทรัพยากรสำคัญของการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของชาติในระยะยาว

๓) ลดปัญหาภาวะโลกร้อน ภัยแล้ง และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

๕.๓.๕ หลักการดำเนินงานโครงการธนาคารต้นไม้

๑) ส่งเสริมประชาชนปลูกต้นไม้ในที่ดินของตนเองและชุมชนตามแนวพระราชดำริปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง แล้วประเมินมูลค่าต้นไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นเงินออม เป็นทรัพย์ เป็นหลักทรัพย์ เป็นหลักประกัน ใช้กับรัฐและสถาบันการเงินที่รัฐกำหนด

๒) ส่งเสริมให้ผู้ปลูกต้นไม้ ในชุมชนเดียวกัน หรือ ชุมชนใกล้เคียงกันจัดตั้งเป็นธนาคารต้นไม้ เพื่อสร้างความพอเพียง มั่งคั่ง ยั่งยืน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งพาตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกัน และเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

๓) เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกต้นไม้อย่างเป็นระบบมีความโปร่งใส ชัดเจน ถูกต้อง ตรวจสอบได้ มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๔) ชุมชนเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนเป็นเจ้าของโครงการ ตัดสินใจและดำเนินการเอง ด้วยความสมัครใจ โดยมีภาคีทุกภาคส่วนสนับสนุน

๕) มุ่งสร้างวิถีพอเพียง ผูกพัน แบ่งปัน คน ดิน น้ำ ป่า จากภูผาสู่หอนาฬิกา (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ)

๖) ประชาสัมพันธ์ แนวทางการดำเนินงานโครงการธนาคารต้นไม้ ตามที่ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการธนาคารต้นไม้ คณะทำงานธนาคารต้นไม้ของ ธ.ก.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริม/สนับสนุนประชาชน ปลูกต้นไม้

๒. รัฐบาลให้การสนับสนุนโครงการธนาคารต้นไม้ โดยมอบหมายให้กระทรวงการคลังออกกฎหมายหลักประกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ สนับสนุนกล้าไม้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบดูแลโครงการธนาคารต้นไม้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (สพภ.) สนับสนุนด้านวิชาการ เงินทุน ฯลฯ

๓. หน่วยงานสนับสนุน จะเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนด้านองค์ความรู้ วิชาการ การปลูกต้นไม้ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนที่ต้นไม้ การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

๔. ในการดำเนินงานตามโครงการ ต้องจัดทำระบบฐานข้อมูล ทั้งด้านตัวสมาชิก และต้นไม้ที่ปลูกให้ครบถ้วน ชัดเจน รวมทั้งต้องมีการรายงานและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม

๕.๓.๖ ขั้นตอนการดำเนินงานของธนาคารต้นไม้

๑. จัดหาผู้ที่สนใจโครงการธนาคารต้นไม้ร่วมเป็นแกนนำอย่างน้อย ๙ คน

๒. แกนนำร่วมกันหาผู้ที่สนใจเพิ่มให้ได้อย่างน้อย ๓๐ คน

๓. นำแบบแสดงความประสงค์ขอเข้าร่วมโครงการพร้อมใบสมัคร (ถ้ามี) ส่งผู้จัดการ ธกส. สาขา

๔. จัดประชุมเวทีปลูกต้นไม้ในใจคนร่วมกับ ธกส. ภายในการประชุมครั้งนี้มีการรับสมัครสมาชิกเพิ่ม เลือกตั้งคณะกรรมการ ตั้งชื่อธนาคารต้นไม้ จัดตั้งกองทุนธนาคารต้นไม้เพื่อดำเนินกิจกรรมของ

ธนาคารต้นไม้ของชุมชน และการขึ้นทะเบียนต้นไม้ในชุมชน ซึ่งการขึ้นทะเบียนต้นไม้จะมีการกำหนดชนิดพรรณไม้เป็น ๔ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ ต้นไม้ที่มีอัตราการเติบโตเร็ว รอบตัดฟันสั้นถึงปานกลาง มูลค่าของเนื้อไม้ต่ำ เช่น มะฮอกกานี กระถินเทพณรงค์ สะเดาเทียม

กลุ่มที่ ๒ ต้นไม้ที่มีอัตราการเติบโตปานกลาง รอบตัดฟันยาว มูลค่าของเนื้อไม้ค่อนข้างสูง เช่น ยางนา ยมหอม จำปาทอง สน ๒ ใบ/๓ ใบ

กลุ่มที่ ๓ ต้นไม้ที่มีอัตราการเติบโตปานกลาง รอบตัดฟันยาว มูลค่าของเนื้อไม้สูง เช่น สัก มะปิ่น

กลุ่มที่ ๔ ต้นไม้ที่มีอัตราการเติบโตช้า รอบตัดฟันยาว มูลค่าของเนื้อไม้สูงมาก เช่น พะยุง ชิงชัน มะค่าโมง ตะเคียนทอง เคี่ยม

๕. ประชุมคณะกรรมการธนาคารต้นไม้ เพื่อกำหนดระเบียบและข้อบังคับกองทุนธนาคารต้นไม้

๖. คณะกรรมการโครงการธนาคารต้นไม้ชุมชนส่งเอกสารขอขึ้นทะเบียนธนาคารต้นไม้

๗. ขึ้นทะเบียนธนาคารต้นไม้ โดยผู้จัดการ ธกส. สาขาจะทำการบันทึกในระบบ Web Application และจัดทำหนังสือสำคัญการจัดตั้งธนาคารต้นไม้

๘. พนักงาน ธกส. นำเอกสารส่งคืนธนาคารต้นไม้

๙. ตรวจสอบและประเมินมูลค่าต้นไม้ โดยคณะกรรมการโครงการธนาคารต้นไม้ชุมชน สมาชิกเจ้าของต้นไม้และผู้ประเมินจาก ธกส.

๑๐. รับขึ้นทะเบียนต้นไม้และรับรองมูลค่าต้นไม้ ซึ่งคณะกรรมการโครงการธนาคารต้นไม้ชุมชนจะลงมติรับขึ้นทะเบียน ประเมินมูลค่าต้นไม้ จัดทำสมุดธนาคารต้นไม้ และจัดทำทะเบียนสมาชิกและต้นไม้

๑๑. คณะกรรมการโครงการธนาคารต้นไม้ชุมชนส่งเอกสารขึ้นทะเบียนต้นไม้และรับรองมูลค่าต้นไม้ให้ผู้จัดการ ธกส. สาขา

๑๒. ผู้จัดการ ธกส. สาขารับรองมูลค่าต้นไม้ โดยบันทึกในระบบ Web Application และลงนามในสมุดธนาคารต้นไม้

๑๓. พนักงาน ธกส. นำเอกสารส่งคืนธนาคารต้นไม้ชุมชน

๑๔. จัดทำพิธีเปิดต้นไม้ โดยในพิธีมีประธานเปิดป้ายธนาคารต้นไม้ มีการมอบหนังสือสำคัญการจัดตั้งธนาคารต้นไม้ มอบสมุดธนาคารต้นไม้ และการขออนุมัติจากที่ประชุมสมาชิกรับรองระเบียบข้อบังคับบทบาทหน้าที่สมาชิก กรรมการ บัญชี การเงิน กองทุนธนาคารต้นไม้

๑๕. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการธนาคารต้นไม้ เช่น เพาะกล้าไม้ เตาถ่าน สัน น้ำคว้นไม้ ผลิตภัณฑ์จากไม้ ไหมสเดย์ ฯลฯ

๑๖. จัดทำพิกัด GPS ตามต้นไม้ที่ทำการตรวจสอบและประเมินไว้ และจดลงในสมุดธนาคารต้นไม้ โดยกรรมการโครงการธนาคารต้นไม้ชุมชน สมาชิกเจ้าของต้นไม้และพนักงาน ธกส. และนำพิกัด GPS ของต้นไม้บันทึกในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยกรรมการโครงการธนาคารต้นไม้ชุมชน สมาชิกเจ้าของต้นไม้และพนักงาน ธกส.

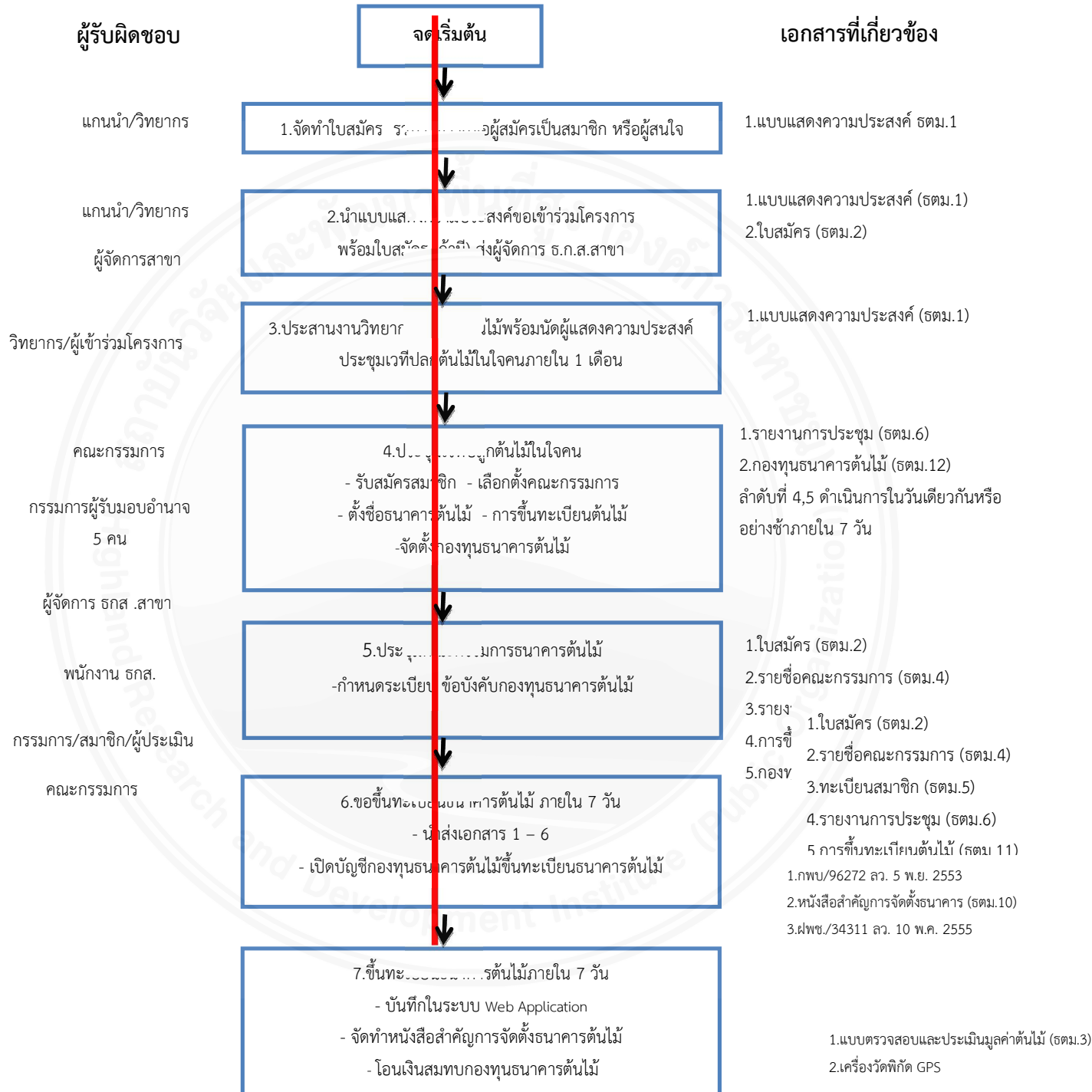
๑๗. จัดทำข้อมูล CDM ด้านป่าไม้

๑๘. ส่งเอกสารการจัดทำพิกัด GIS /ข้อมูล CDM ด้านป่าไม้ให้ผู้จัดการ ธกส. สาขา

๑๙. โอนค่าจัดทำแผนที่ GIS /ข้อมูล CDM ด้านป่าไม้เข้าบัญชีกองทุนธนาคารต้นไม้ภายใน ๗ วัน

ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการธนาคารต้นไม้

1.ใบสมัคร (ธตม.2)	1.แบบตรวจสอบและประเมินคุณค่าต้นไม้ (ธตม.3)
2.รายชื่อคณะกรรมการ (ธตม.4)	2.ทะเบียนสมาชิกและต้นไม้ (ธตม.5)
3.ทะเบียนสมาชิกและต้นไม้ (ธตม.5)	3.รายงานการประชุม (ธตม.6)
4.หนังสือสำคัญการจัดตั้งธนาคาร (ธตม.10)	4.สมุดธนาคารต้นไม้ (ธตม.9)
5.การขึ้นทะเบียนต้นไม้ (ธตม.11)	
6.กองทุนธนาคารต้นไม้ (ธตม.12)	
7.ข้อมูลใน Web Application	

๙. ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารต้นไม้

๑. การประชุมเวทีปลูกต้นไม้ในใจคนและการจัดตั้งกองทุนธนาคารต้นไม้

บ้านปางมะโอ

บ้านปางมะโอจัดให้มีการประชุมเวทีปลูกต้นไม้ในใจคน ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๕ โดยในวันเดียวกันชุมชนบ้านปางมะโอได้รับสมัครสมาชิก เลือกตั้งคณะกรรมการ ตั้งชื่อธนาคารต้นไม้ และจัดตั้งกองทุนธนาคารต้นไม้ ซึ่งชุมชนบ้านปางมะโอมีผู้สนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการธนาคารต้นไม้เริ่มแรก จำนวนทั้งหมด ๓๘ ราย มีความประสงค์นำต้นไม้เข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งหมด ๔,๙๓๕ ต้น ได้จัดตั้งธนาคารต้นไม้ชื่อ ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอ สถานที่ติดต่อเลขที่ ๑๔๗ บ้านปางมะโอ หมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ทะ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ ๐๕๓ - ๓๐๗๔๑๕ โดยมีคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

ลำดับ	รายชื่อคณะกรรมการ	ตำแหน่ง
๑	นายอินสม ตาคำ	ประธานกรรมการ
๒	นายเรื่อน จันทรดีบ	รองประธานกรรมการ
๓	นายธนพงษ์ ตาคำ	รองประธานกรรมการ
๔	นายธรรมบุญ พันธุ์กำ	เลขานุการ
๕	นายภาคภูมิ ตาคำ	ผู้ช่วยเลขานุการ
๖	นายอินทร ใจระวัง	ผู้จัดการ
๗	นางสุกัญญา สุนันตะ	ผู้ช่วยผู้จัดการ
ลำดับ	รายชื่อคณะกรรมการ	ตำแหน่ง
๘	นายทองใบ ขาวสวย	เหรัญญิก
๙	นายสว่าง ชัยสวัสดิ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
๑๐	นายสุรศักดิ์ กันทวงค์	กรรมการควบคุมและตรวจสอบ
๑๑	นายอุทิศ คำแสน	กรรมการควบคุมและตรวจสอบ
๑๒	นายบุญส่ง กล้าหาญ	ปฎิคม
๑๓	นายจรรุญ ตาคำ	ผู้ช่วยปฎิคม

๑๔	นายทวี ยิ่งสนิท	ประชาสัมพันธ์
๑๕	นายประเวท เกตุบุญเรือง	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
๑๖	นายจันทรดีบ มุลละ	กรรมการ
๑๗	นายรณ สุขแก้ว	กรรมการ
๑๘	นายอุทัย จำปาทอง	กรรมการ
ลำดับ	รายชื่อที่ปรึกษา	ตำแหน่ง
๑	นายวิทวัส จิโน	ผู้ใหญ่บ้าน ม.๙ บ้านปางมะโอ

และได้จัดตั้ง “กองทุนธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอ” ซึ่งสมาชิกตกลงทำการระดมหุ้นของกองทุน โดยขายหุ้นละ ๑๐ บาท เมื่อการระดมทุนเสร็จสิ้น พบว่า กองทุนบ้านปางมะโอมีหุ้นทั้งหมด ๓๗๐ หุ้น เป็นเงิน ๓,๗๐๐ บาท ในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ ตัวแทนคณะกรรมการจำนวน ๕ คน ได้แก่ นายอินสม ตาคำ นายเรื่อน จันทรดีบ นายธรรมบุญ พันธุ์คำ นายอินทร ใจระวัง และนายทองใบ ขาวสวยเดินทางไปเปิดบัญชีกองทุนธนาคารต้นไม้ บ้านปางมะโอ ณ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงดาว เพื่อใช้เป็นกลไกการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจาก ธกส.

บ้านปางมะกล้าย

บ้านปางมะกล้ายจัดให้มีการประชุมเวทีปลูกต้นไม้ในใจคน ในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ โดยในวันเดียวกันชุมชนบ้านปางมะกล้ายได้รับสมัครสมาชิก เลือกตั้งคณะกรรมการ ตั้งชื่อธนาคารต้นไม้ และจัดตั้งกองทุนธนาคารต้นไม้ ซึ่งชุมชนบ้านปางมะกล้ายมีผู้สนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการธนาคารต้นไม้เริ่มแรก จำนวนทั้งหมด ๕๓ ราย มีความประสงค์นำต้นไม้เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งหมด ๗๓,๗๕๙ ต้น ได้จัดตั้งธนาคารต้นไม้ชื่อ ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้าย สถานที่ติดต่อ เลขที่ ๗๔ บ้านปางมะกล้าย หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐ โทรศัพท์ ๐๘๙ - ๙๕๔๙๖๒๘ โดยมีคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

ลำดับ	รายชื่อคณะกรรมการ	ตำแหน่ง
๑	นายมงคล อุดธิมา	ประธานกรรมการ
๒	นางเฉลียว วิไล	รองประธานกรรมการ
๓	นายสุวรรณ ชมชื่น	รองประธานกรรมการ
๔	นางนันท์นี้ ดวงตา	เลขานุการ
๕	นางสมศรี สร้อยอำนาจ	ผู้ช่วยเลขานุการ
๖	นายพัฒน์ บุญมี	ผู้จัดการ

๗	นายจำรัส สุริยา	ผู้ช่วยผู้จัดการ
๘	นางสาคร ไชยวุฒิ	เหรัญญิก
๙	นายเสาร์แก้ว สายคำ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
ลำดับ	รายชื่อคณะกรรมการ	ตำแหน่ง
๑๐	นายดวงคำ อัมภา	กรรมการควบคุมและตรวจสอบ
๑๑	นายสมศักดิ์ โพธาแก้ว	กรรมการควบคุมและตรวจสอบ
๑๒	นายบุญแน่น ทองคำ	ปฏิคม
๑๓	นายดี รัชดินทรานุกุล	ผู้ช่วยปฏิคม
๑๔	นายสมบัติ ยิ่งยอด	ประชาสัมพันธ์
๑๕	นายจันทวาทย์ บัวเขียน	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
ลำดับ	รายชื่อที่ปรึกษา	ตำแหน่ง
๑	นายคมน์นัทธ ฅาศิสพุดพิพงษ์	เจ้าหน้าที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ป่าแป๋
๒	นายรุ่งโรจน์ คำแดง	ผู้ใหญ่บ้าน ม.๒ บ้านปางมะกล้วย
๓	นายบุญวัฒน์ สิงห์ตาแก้ว	ปลัดอบต. ป่าแป๋

และได้จัดตั้ง “กองทุนธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วย” ซึ่งสมาชิกตกลงทำการระดมหุ้นของกองทุน โดยขายหุ้นละ ๑๐ บาท เมื่อการระดมทุนเสร็จสิ้น พบว่า กองทุนบ้านปางมะกล้วยมีหุ้นทั้งหมด ๗๘๗ หุ้น เป็นเงิน ๗,๘๗๐ บาท ในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ ตัวแทนคณะกรรมการจำนวน ๕ คน ได้แก่ นายมงคล อุดธิมา นางเฉลียว วิไล นายสุวรรณ ชมชื่น นายพัฒน์ บุญมี และนางสาคร ไชยวุฒิเดินทางไปเปิดบัญชีกองทุนธนาคารต้นไม้ บ้านปางมะกล้วย ณ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่แตง เพื่อใช้เป็นกลไกการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจาก ธกส.

๒. ประชุมคณะกรรมการธนาคารต้นไม้ เพื่อกำหนดระเบียบและข้อบังคับกองทุนธนาคารต้นไม้

บ้านปางมะโอ มีระเบียบและข้อบังคับดังนี้

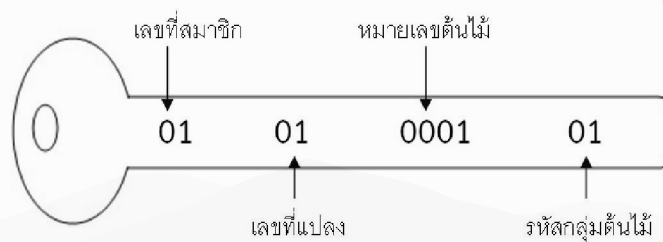
๑. ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอเปิดรับสมัครสมาชิกตลอด แต่ถ้าหากต้องการปันผลในสิ้นปีนี้ ต้องสมัครภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ถ้าหลังจากวันที่กำหนดให้ปันผลปีถัดไป ส่วนสถานที่ที่จะทำเป็นสำนักงานธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอ ทางประธานธนาคารต้นไม้ได้เสนอใช้สำนักงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ

๒. ในการสำรวจต้นไม้แต่ละแปลง จะต้องมียอย่างน้อย ๓ คน ประกอบไปด้วย เจ้าของแปลงที่ดินทำกิน คนกรอกข้อมูล และคนจับพิกัด GPS

๓. ในการสำรวจต้นไม้ ธกส.จะใช้งบประมาณสนับสนุนต้นละ ๓ บาท คือ เจ้าของแปลง ๑ บาท คนกรอกข้อมูล ๑ บาท และคนจับพิกัด GPS ๑ บาท

๔. ในการสำรวจแปลงที่ดินทำกิน ธกส. ใช้งบประมาณสนับสนุนแปลงละ ๑๐๐ บาท ให้สำหรับเจ้าของแปลง ไม่ต้องแบ่งเข้ากองทุน

๕. ในการสำรวจต้นไม้ ต้องมีการติดป้ายแสดงหมายเลขรหัสต่างๆ คือ เลขที่สมาชิก เลขที่แปลง หมายเลขต้นไม้ รหัสของกลุ่มต้นไม้แต่ละประเภท ซึ่งจะต้องทำการทอหมายเลขลงบนตัวกีฟรัดสายไฟที่เป็นสังกะสี แล้วนำลวดมาร้อยแขวนติดกับต้นไม้ที่ทำการสำรวจแล้วเสร็จ

๖. การให้รหัสกลุ่มชนิดพรรณไม้ในบ้านปางมะโอ กำหนดให้เป็นไปตามที่ ธกส. กำหนดในตารางกลุ่มรายชื่อชนิดพรรณไม้

๗. ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอวางแผนผลิตและจัดหาลำไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จำนวน ๕,๐๐๐ ต้น ประกอบด้วย (ระบุชนิดพรรณไม้ที่ต้องการ) จำป่าทอง ยางนา พลับ จำป่าทอง ไม้เหียง มะค่า ไม้ประดู่ พลับป่า ไม้แค จุมปี ขะยอม ก่อ ไม้ห้าว โดยแจกให้สมาชิก คำนวณจากการถือหุ้น หุ้นละ ๑๐ ต้น กรณีขาย ให้สมาชิกต้นละ ๓ บาท ขายให้เครือข่ายธนาคารต้นไม้อื่นต้นละ ๕ - ๑๐ บาท และขายให้กับผู้ไม่ใช่สมาชิก ต้นละ ๕ - ๑๐ บาท เพื่อนำเงินมาเป็นทุนในการดำเนินงานธนาคารต้นไม้ต่อไป

๘. แผนการประชุมกำหนดให้

๑) ประชุมคณะกรรมการปีละ ๔ ครั้ง ทุกเดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน ธันวาคม

๒) ประชุมสมาชิก ปีละ ๒ ครั้ง ทุกเดือนมิถุนายน ธันวาคม

๙. หากสมาชิกขายกล้าไม้ในนามของธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอ จะต้องจ่ายค่ากล้าไม้
เข้ากองทุนธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอ จำนวน ๕๐ สตางค์ ต่อ ๑ ต้น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการต่อไป

บ้านปางมะกล้วย

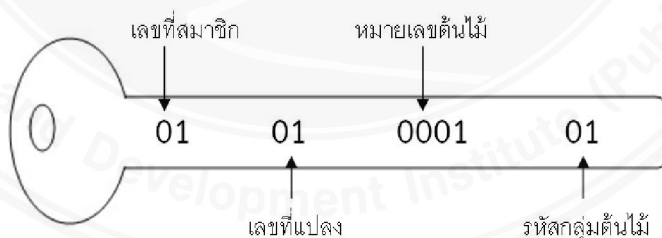
๑. ธนาคารต้นไม้เปิดรับสมัครสมาชิกตลอด แต่ถ้าหากต้องการปันผลในสิ้นปีนี้ ต้อง
สมัครภายในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ถ้าหลังจากวันที่กำหนดให้ปันผลปิดไป ส่วนสถานที่ที่จะทำเป็น
สำนักงานธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วย ทางประธานธนาคารต้นไม้ได้เสนอใช้บ้านเลขที่ ๗๔ บ้านปาง
มะกล้วย หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าแป๋ อำเภอ แม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

๒. ในการสำรวจต้นไม้แต่ละแปลง จะต้องมีย่าน้อย ๓ คน ประกอบไปด้วย เจ้าของ
แปลงที่ดินทำกิน คนกรอกข้อมูล และคนจับพิกัด GPS

๓. ในการสำรวจต้นไม้ ธกส.จะให้งบประมาณสนับสนุนต้นละ ๓ บาท คือ เจ้าของ
แปลง ๑ บาท คนกรอกข้อมูล ๑ บาท และคนจับพิกัด GPS ๑ บาท

๔. ในการสำรวจแปลงที่ดินทำกิน ธกส. ให้งบประมาณสนับสนุนแปลงละ ๑๐๐ บาท
ให้สำหรับเจ้าของแปลง ไม่ต้องแบ่งเข้ากองทุน

๕. ในการสำรวจต้นไม้ ต้องมีการติดป้ายแสดงหมายเลขรหัสต่างๆ คือ เลขที่สมาชิก
เลขที่แปลง หมายเลขต้นไม้ รหัสของกลุ่มต้นไม้แต่ละประเภท ซึ่งจะต้องทำการทอหมายเลขลงบน
ตัวกีฬัดสายไฟที่เป็นสังกะสี แล้วนำลวดมาร้อยแขวนติดกับต้นไม้ที่ทำการสำรวจแล้วเสร็จ

๖. การให้รหัสกลุ่มชนิดพรรณไม้ในบ้านปางมะกล้วย กำหนดให้เป็นไปตามที่ ธกส.
กำหนดในตารางกลุ่มรายชื่อชนิดพรรณไม้

๗. ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วยวางแผนผลิตและจัดหากกล้าไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖
จำนวน ๖,๐๐๐ ต้น ประกอบด้วย (ระบุชนิดพรรณไม้ที่ต้องการ) จำปาทอง สัก ตะเคียนทอง ชิงชัน ยาง
นา ไม้เหียง มะค่า ไม้ประดู่ ไม้ยม พลับป่า ไม้แค จุมปี ขะยอม ก่อ ไม้ห้า ทองหลาง มะขามป้อม โดย

แจกให้สมาชิก คำนวณจากการถือหุ้น หุ้นละ ๑๐ ตัน กรณีขาย ให้สมาชิกต้นละ ๓ บาท ขายให้เครือข่ายธนาคารต้นไม้อื่นต้นละ ๕ - ๑๐ บาท และขายให้กับผู้ไม่ใช่สมาชิก ต้นละ ๕ - ๑๐ บาท เพื่อนำเงินมาเป็นทุนในการดำเนินงานธนาคารต้นไม้ต่อไป

๘. แผนการประชุมกำหนดให้

๑) ประชุมคณะกรรมการปีละ ๔ ครั้ง ทุกเดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน ธันวาคม

๒) ประชุมสมาชิก ปีละ ๒ ครั้ง ทุกเดือนมีนาคม ธันวาคม

๙. หากสมาชิกขายกล้าไม้ในนามของธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วย จะต้องจ่ายค่ากล้าไม้เข้ากองทุนธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอ จำนวน ๕๐ สตางค์ ต่อ ๑ ตัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการต่อไป

๓. โรงเรือนเพาะชำกล้าไม้

บ้านปางมะโอ

กลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอได้ดำเนินการสร้างโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ ในพื้นที่สาธารณะของบ้าน ปางมะโอ หมู่ ๙ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีขนาดพื้นที่ประมาณ ๖๐ ตารางเมตร (กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๐ เมตร) และมีระบบน้ำพร้อมใช้ประโยชน์ ในการสร้างโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ครั้งนี้ทางกลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอได้รับงบประมาณสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่เพาะชำกล้าไม้ ดูแลรักษากล้าไม้ของกลุ่มธนาคารต้นไม้ บ้านปางมะโอ บัดนี้การดำเนินงานแล้วเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๖ และเปิดให้สมาชิกกลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอเข้าไปใช้ประโยชน์ในการเพาะชำกล้าไม้ได้

บ้านปางมะกล้วย

กลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วยได้ดำเนินการสร้างโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ ในพื้นที่บ้านเลขที่ ๗๔ บ้านปางมะกล้วย หมู่ ๒ ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีขนาดพื้นที่ประมาณ ๓๐๐ ตารางเมตร (กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๒๐ เมตร) และมีระบบน้ำพร้อมใช้ประโยชน์ ในการสร้างโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ครั้งนี้ทางกลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่เพาะชำกล้าไม้ ดูแลรักษากล้าไม้ของกลุ่มธนาคารต้นไม้บ้าน ปางมะกล้วย บัดนี้

การดำเนินงานแล้วเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ และเปิดให้สมาชิกกลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วยเข้าไปใช้ประโยชน์ในการเพาะชำกล้าไม้ได้

๔. การสำรวจ ประเมิน และจัดตำแหน่ง GPS ต้นไม้

บ้านปางมะโอ

- ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วยได้ดำเนินการขึ้นทะเบียน ตรวจสอบ ประเมินมูลค่าต้นไม้ และบันทึกตำแหน่ง GPS ต้นไม้ของสมาชิกกลุ่มธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอแล้วเสร็จเรียบร้อย ในวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ โดยมีจำนวนต้นไม้ทั้งหมด ๒,๐๐๙ ต้น พรรณไม้ ๑๕๙ ชนิด มูลค่าต้นไม้รวมทั้งสิ้น ๑๕,๕๕๑,๐๓๖ บาท ซึ่งทางคณะกรรมการธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอได้ดำเนินการทำเอกสารเพื่อยื่นของบประมาณสนับสนุนจากทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๖

- การจำแนกกลุ่มชนิดพรรณไม้ เนื่องจากการสำรวจต้นไม้ครั้งที่ผ่านมา ทางคณะกรรมการต้นไม้บ้านปางมะโอพบว่า มีชนิดพรรณไม้ที่ถูกสำรวจพบ ๑๕๙ ชนิด ซึ่งสามารถจำแนกตามรายชื่อในกลุ่มชนิดพรรณไม้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดไว้ได้เพียง ๒๘ ชนิด ยังเหลืออีก ๑๓๑ ชนิด ไม่มีอยู่ในรายชื่อของกลุ่มชนิดพรรณไม้ที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คณะกรรมการและสมาชิกธนาคารต้นไม้ บ้านปางมะโอจึงได้ระดมความคิดช่วยกันจำแนกชนิดพรรณไม้ที่เหลือตามกลุ่มที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดไว้ โดยจำแนกตามลักษณะเนื้อไม้และการใช้งานของเนื้อไม้นั้นๆ ตามประสบการณ์ของคณะกรรมการและสมาชิกธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอเอง

- การประเมินมูลค่าต้นไม้ เนื่องจากการสำรวจต้นไม้ครั้งที่ผ่านมา ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะโอพบว่า ต้นไม้ที่ทำการสำรวจบางต้นมีขนาดเส้นรอบวงมากกว่าขนาดเส้นรอบวงในตารางประเมินมูลค่าต้นไม้ที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดไว้ นักวิจัยจากทางสำนักวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จึงได้สอบถามจากคุณไสว แสงสว่าง ผู้จัดการธนาคารต้นไม้ และได้รับคำแนะนำจากคุณไสว แสงสว่างว่าให้ใช้การเทียบบัญญัติไตรยางศ์จากค่าสุดท้ายของแต่ละตาราง ซึ่งทางนักวิจัยได้กลับไปคำนวณและได้มูลค่าตามขนาดเส้นรอบวง โดยใช้การเทียบบัญญัติไตรยางศ์

บ้านปางมะกล้วย

- ธนาคารตันไม้บ้านปางมะกล้วยได้ดำเนินการขึ้นทะเบียน ตรวจสอบ ประเมินมูลค่าตันไม้ และ บันทึกตำแหน่ง GPS ต้นไม้ของสมาชิกกลุ่มธนาคารตันไม้บ้านปางมะกล้วยแล้วเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๖ โดยมีจำนวนต้นไม้ทั้งหมด ๒,๗๕๐ ต้น พรรณไม้ ๑๐๕ ชนิด มูลค่าตันไม้รวมทั้งสิ้น ๓๓,๔๗๗,๗๘๒ บาท ซึ่งทางคณะกรรมการธนาคารตันไม้บ้านปางมะกล้วยได้ดำเนินการทำเอกสารเพื่อยื่นขอประมาณสนับสนุนจากทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขา แม่แตง เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

- การจำแนกกลุ่มชนิดพรรณไม้ เนื่องจากการสำรวจต้นไม้ครั้งที่ผ่านมา ทางคณะกรรมการ ต้นไม้ บ้านปางมะกล้วยพบว่า มีชนิดพรรณไม้ที่ถูกสำรวจพบ ๑๐๕ ชนิด ซึ่งสามารถจำแนกตาม รายชื่อในกลุ่มชนิดพรรณไม้ที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดไว้ได้เพียง ๔๐ ชนิด ยังเหลืออีก ๖๕ ชนิด ไม่มีอยู่ในรายชื่อของกลุ่มชนิดพรรณไม้ที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร คณะกรรมการและสมาชิกธนาคารตันไม้บ้านปางมะกล้วยจึงได้ระดมความคิดช่วยกัน จำแนกชนิดพรรณไม้ที่เหลือตามกลุ่มที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดไว้ โดย จำแนกตามลักษณะเนื้อไม้และการใช้งานของเนื้อไม้นั้นๆ ตามประสบการณ์ของคณะกรรมการและ สมาชิกธนาคารตันไม้บ้านปางมะกล้วยเอง

- การประเมินมูลค่าตันไม้ เนื่องจากการสำรวจต้นไม้ครั้งที่ผ่านมา ธนาคารตันไม้บ้านปางมะ กล้วยพบว่า ต้นไม้ที่ทำการสำรวจบางต้นมีขนาดเส้นรอบวงมากกว่าขนาดเส้นรอบวงในตารางประเมิน มูลค่าตันไม้ที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดไว้ นักวิจัยจากทางสำนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จึงได้สอบถามจากคุณไสว แสงสว่าง ผู้จัดการธนาคาร ต้นไม้ และได้รับคำแนะนำจากคุณไสว แสงสว่างว่าให้ใช้การเทียบบัญญัติไตรยางศ์จากค่าสุดท้ายของแต่ละตาราง ซึ่งทางนักวิจัยได้กลับไปคำนวณและได้มูลค่าตามขนาดเส้นรอบวง โดยใช้การเทียบ บัญญัติไตรยางศ์

๕. การขายกล้าไม้ให้ ธกส.

บ้านปางมะโอ

ธนาคารตันไม้บ้านปางมะโอได้ทำการขายกล้ากาแพ ให้กับทาง ธกส. จังหวัดน่าน จำนวน ๕๗,๐๐๐ บาท โดย ธกส. ได้ทำการรับซื้อกล้าไม้ไว้ในราคาต้นละ ๔.๕๐ บาท และดำเนินการขนส่งกล้า กาแพเอง ซึ่งการขนส่ง ครั้งที่ ๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ต้น เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๖ และทำการโอนเงิน ชำระค่ากล้าไม้ จำนวน ๙,๐๐๐ บาทเข้าบัญชีกองทุนธนาคารตันไม้บ้านปางมะโอเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ครั้งที่ ๒ จำนวน ๒๐,๐๐๐ ต้น เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๖ ธกส. ยังไม่ได้โอนเงินชำระค่ากล้าไม้ ส่วน

กล้ากาแฟ จำนวน ๓๕,๐๐๐ ต้น ทาง ธกส. ยังไม่ได้แจ้งวันและเวลาในการขนส่ง แต่จะทำการขนส่งให้เสร็จภายในกลางเดือนตุลาคม ๒๕๕๖

บ้านปางมะกล้วย

ธนาคารต้นไม้บ้านปางมะกล้วยได้ทำการขายกล้ากาแฟ ให้กับทาง ธกส. จังหวัดน่าน จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท โดย ธกส. ได้ทำการรับซื้อกล้าไม้ไว้ในราคาต้นละ ๔.๕๐ บาท และดำเนินการขนส่งกล้ากาแฟเอง ซึ่งดำเนินการขนส่งเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๖ และยังไม่ได้โอนเงินชำระค่ากล้าไม้

๖. งบประมาณของโครงการธนาคารต้นไม้

ค่าตอบแทนจาก ธกส.	บ้านปางมะโอ	บ้านปางมะกล้วย
๑) ค่าจัดประชุม (บาท)	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐
๒) เงินสมทบกองทุน (บาท)	๓,๐๐๐	๓,๐๐๐
๓) ค่าสนับสนุนสร้างโรงเรือนเพาะชำ (บาท)	๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
๔) ค่าหุ้นกองทุนธนาคารต้นไม้ของสมาชิก (บาท)	๓,๗๐๐	๗,๘๗๐
๕) ค่าสำรวจ ประเมิน จับพิกัด GPS ต้นไม้ (บาท)	๖,๐๒๗	๘,๒๕๐
๖) ค่าจับพิกัด GPS แปลง (บาท)	๓,๘๐๐	๔,๗๐๐
๗) ค่ารับซื้อกล้ากาแฟ (บาท)	๒๕๖,๕๐๐	๙๐,๐๐๐
รวมงบประมาณทั้งสิ้น (บาท)	๒๘๕,๐๒๗	๑๒๕,๘๒๐

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากการศึกษาหลักการของมาตรการเศรษฐกิจศาสตร์ เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตอบสนองคุณผู้ให้บริการด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีความเป็นไปได้และเหมาะสมอย่างมาก ในการผสมผสานกับมาตรการใช้กฎหมายของรัฐ เพราะเป็นการสนับสนุนให้การร่วมรับผิดชอบ ในการใช้อุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรของคนในสังคม อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของมาตรการ PES คือ สิทธิในที่ดินทำกินที่จะเป็นหลักประกันให้ผู้บริการด้านสิ่งแวดล้อม สามารถให้บริการอย่างต่อเนื่อง และผู้สนับสนุนการจ่ายมีความมั่นใจที่จะจ่ายให้กับบริการที่มั่นคง การที่พื้นที่สูงของไทยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และอุทยานแห่งชาติ ส่งผลการดำเนินงานตามมาตรการ PES มีข้อจำกัด เนื่องจากกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ยกเว้นแต่ผ่านช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ และกรมป่าไม้เป็นหัวหน้าดำเนินโครงการ ดังนั้นการทดสอบใช้แนวคิด PES จึงจำเป็นต้องเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและพร้อมในด้านโครงสร้าง เพื่อให้การนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

หลักการจ่ายค่าตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม เป็นแนวคิดที่นานาประเทศได้นำไปใช้เป็นกลไกการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม และเป็นแนวคิดที่เหมาะสมที่จะประยุกต์ใช้ในการจัดการบริการระบบนิเวศในพื้นที่ต้นน้ำของไทย โดยมีผลการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานตาม หลักการ อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของไทยและชุมชนพื้นที่สูงในแต่ละภูมิภาค

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จัดพิมพ์สื่อการเรียนรู้ เรื่องบริการระบบนิเวศ ๑๗ ด้าน โดยความร่วมมือกับ TEEB และ GIZ เพื่อใช้ในการสื่อสารและสร้างความตระหนักในคุณค่าของบริการระบบนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง

แนวทางการวิจัยต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มุ่งสู่สังคมที่พึงประสงค์ ๓ ลักษณะ คือ สังคมมั่นคง สังคมสีเขียว และสังคมวัฒนธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมสีเขียว เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตสู่สังคมคาร์บอนต่ำ มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟู อนุรักษ์ และจัดการอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการสร้างความเป็นธรรมและการเกื้อกูลกันในสังคมไทย โดยได้กำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างและใช้ประโยชน์จากทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ โดยการส่งเสริมเครือข่ายอนุรักษ์และป้องกันการบุกรุกป่าไม้ โดยภาคประชาชนและชุมชน ส่งเสริมหลักการชุมชนอยู่ร่วมกับป่า ให้ความสำคัญกับพื้นที่ต้นน้ำ และพื้นที่รอยต่อตามแนวเขตอนุรักษ์ รวมทั้งสนับสนุนการปลูกต้นไม้และการปลูกป่าอย่างจริงจัง จึงควรมีการทดสอบขั้นตอนการใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์ในพื้นที่สูงอื่น เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนมาตรการ PES เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนต่อไป